

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI

Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky
před Evropským soudem pro lidská práva

Výkon rozsudku Evropského soudu pro lidská práva

č. 57325/00 – *D. H. a ostatní proti České republice*

Zpráva o postupu ve výkonu rozsudku

31. prosince 2025

1. ÚVOD

Zpráva o výkonu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci *D. H. a ostatní proti České republice*, týkající se diskriminace romských žáků v přístupu ke vzdělání, je předkládaná na základě bodu 9 rozhodnutí Výboru ministrů Rady Evropy ze dne 14. března 2024.¹

Jejím cílem je informovat:

- o postupu České republiky v implementaci Akčního plánu výkonu rozsudku *D. H. a ostatní* ze dne 21. prosince 2023;
- o přijetí nového Akčního plánu zaměřeného na podporu účasti romských a sociálně znevýhodněných dětí na předškolním vzdělávání;
- o aktuálních datech o vzdělávání romských dětí a žáků;
- o spolupráci na výkonu rozsudku s Radou Evropy; a v neposlední řadě
- o plánovaných dalších krocích ve výkonu rozsudku *D. H. a ostatní* s cílem zajistit rovný přístup romských dětí ke vzdělávání.

2. IMPLEMENTACE AKČNÍHO PLÁNU VÝKONU ROZSUDKU *D. H. A OSTATNÍ* Z PROSINCE 2023

A. AKČNÍ PLÁN

Na konci prosince 2023 předložila Česká republika Výboru ministrů Rady Evropy **Akční plán výkonu rozsudku *D. H. a ostatní* obsahující opatření k desegregaci romských žáků ve vzdělávání** (dostupný v českém jazyce [zde](#), v anglickém jazyce [zde](#)). Akční plán vznikl v blízké spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“). Reflektuje jeho aktuální přístup k zajištění rovného přístupu ke vzdělání pro romské žáky a obsahuje plán opatření, která měla být realizována v letech 2024 až 2025 dle stanoveného harmonogramu.

Opatření byla rozdělena tematicky do tří projektových karet, jejichž podrobný popis tvoří jednotlivé přílohy Akčního plánu. Jedná se o projektové karty **(1) Reforma poradenského systému** směřující ke zvýšení kvality a efektivity činnosti školských poradenských zařízení s cílem přiblížit podíl romských žáků diagnostikovaných lehkým mentálním postižením (dále rovněž jako „LMP“) – nově označované jako mírná porucha vývoje intelektu (dále rovněž jako „MPVI“) – na úroveň běžné populace a tím snížit i počet romských žáků, kteří se vzdělávají dle upraveného vzdělávacího programu pro děti s LMP a jsou z toho důvodu častěji zařazováni do speciálních škol či tříd zřízovaných dle § 16 odst. 9 školského zákona, tedy mimo hlavní vzdělávací proud; **(2) Etnická desegregace** cílící na snížení počtu romských dětí v etnicky segregovaných školách, mezi které se řadí jak školy speciální, tak školy běžné; a **(3) Podpora škol** s cílem snížení závislosti výsledků romských žáků na socioekonomickém statusu rodiny a zvýšení připravenosti běžných škol na jejich vzdělávání.

¹ Rozhodnutí Výboru ministrů Rady Evropy ze dne 14. března 2024, č. CM/Del/Dec(2024)1492/H46-10.

Opatření vycházejí zejména z Analýzy příčin vyššího podílu romských žáků vzdělávajících se ve třídách zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona vypracované společnostmi PAQ Research a STEM (dostupná [zde](#)). Jejich podoba byla projednána Expertním fórem k výkonu rozsudku *D. H. a ostatní*, poradního orgánu vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, jehož členové byli průběžně konzultováni i při jejich realizaci.

B. SHRnutí IMPLEMENTACE AKČNÍHO PLÁNU

Plnění Akčního plánu proběhlo dle plánovaného harmonogramu v letech 2024 a 2025. Vyhodnocení jeho implementace s relevantními partnery včetně zástupců relevantních ministerstev, odborných neziskových organizací jakož i zástupců romské komunity se uskutečnilo dne 22. října 2025 na zasedání Expertního fóra k výkonu rozsudku *D. H. a ostatní*. Aktuálně dochází k jeho podrobnému vyhodnocení včetně navržení potřebných navazujících opatření, které budou dále směřovat k zajištění rovného přístupu romských dětí ke vzdělávání a k zamezení jejich segregace.

I. Reforma poradenského systému

V rámci **reformy poradenského systému** lze vyzdvihnout předně posílení kontroly, řízení a metodického vedení školských poradenských zařízení (dále jen „ŠPZ“), která provádí diagnostiku MPVI. Nově se budou sbírat data o jejich diagnostické činnosti, která budou využita k identifikování těch ŠPZ, která se diagnostikou lehkého mentálního postižení vymykají od očekávaných hodnot. Následně vůči nim bude zaměřena kontrola a metodická podpora.

Řízení ze strany MŠMT bylo posíleno o povinnost vyhlašování konkurzů na ředitele ŠPZ každých šest let, přičemž MŠMT bude přímo zastoupeno ve výběrové komisi.

Došlo rovněž ke zvýšení kvality a standardizaci činnosti ŠPZ. Povinnost ŠPZ volit při diagnostice postupy, nástroje a metody odpovídající účelu poskytované služby a vycházející z aktuálních vědeckých poznatků včetně standardizovaných diagnostických postupů byla ukotvena přímo v zákoně. Zároveň byly vypracované aktualizované metodické doporučení a diagnostické nástroje, které jsou vhodněji zaměřeny na rozeznávání MPVI od dopadů sociálního znevýhodnění na výsledky testů žáka.

Kvalita činnosti ŠPZ byla v neposlední řadě podpořena lepším nastavením jejich financování a podporou navyšování počtu psychologů a speciálních pedagogů.

Díky zavedení spádovosti ŠPZ k jednotlivým základním školám dojde rovněž k větší provázanosti poraden se školami a metodickému vedení odborných pracovníků podílejících se na poskytování poradenských služeb přímo ve školách.

To vše by mělo přispět ke kvalitnější diagnostice a včasnému poskytnutí podpory žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami přímo v rámci běžné školy. V následujícím období bude především nutné vyhodnotit nově sbíraná data a určit, zda je dosažená míra řízení ŠPZ ze strany státu dostatečná pro jejich kontrolu či zda ji bude ještě vhodné dále posílit.

II. Etnická desegregace

K nutnosti řešit etnickou segregaci ve vzdělávání vláda uvádí, že romští žáci na základních školách tvoří cca 3,5 % ze všech žáků, avšak v roce 2022 existovalo 129 škol (z celkového počtu více než 4 300 základních škol), na kterých tvořili romští žáci více než třetinu. Takto segregované školy nejsou tvořeny jen speciálními školami zřizovanými dle § 16 odst. 9 školského zákona, ale také běžnými školami. Důvody pro přetrvávání segregace se nutně dle jednotlivých lokalit liší a nejsou dány jen nadměrnou diagnostikou MPVI a zařazováním dětí s touto diagnostikou do speciálních škol. I proto jsou velmi důležité **výstupy projektové karty směřující k etnické desegregaci**.

Lze vyzdvihnout zahájení mezi-institucionální spolupráce na základě Memoranda o spolupráci pro ukončování etnické segregace mezi MŠMT, Národním pedagogickým institutem (dále rovněž jako „NPI“) a výzkumnou společností PAQ Research. V jejím rámci došlo k vytvoření seznamu zřizovatelů a jejich seřazení dle míry závažnosti podezření ze segregace a vybrání prvních deseti měst, ve kterých byl zahájen pilotní projekt Desegregace skrze case management. Každému městu byl přidělen vyškolený metodik, který navázal spolupráci se zřizovatelem a věnoval se komunikaci desegregace v lokalitě. V městech došlo k mapování situace a z ní vyplývajících potřeb pro další kroky k prosazení desegregace v území. V rámci spolupráce byl vytvořen i metodický nástroj pro všechny relevantní aktéry v území ke sdílení účinných nástrojů k desegregaci dostupný na webových stránkách desegregace.cz.

V praxi se ukázalo, že klíčovým hybatelem změn v lokalitě je sám zřizovatel, tj. nejčastěji obec. Státu ale chybí přímé nástroje pro jeho motivaci či možnost ovlivnění v případě, že segregaci ve vzdělávání na svém území řešit nechce. I proto nyní probíhá debata o vhodnosti zakotvení odpovědnosti zřizovatele za kvalitu vzdělávání v území včetně zákazu etnické segregace přímo ve školském zákoně, která by ovšem musela být ruku v ruce doprovázena metodickou i finanční podporou, jakož i kontrolou ze strany MŠMT či České školní inspekce.

Obdobnou spolupráci na desegregaci ve vzdělávání zahájilo v dalších městech i Ministerstvo pro místní rozvoj, které se připojilo k Memorandu.

Pokračování aktivit v rámci projektu Desegregace a jejich zaměření se aktuálně řeší. Pro navazující opatření a jejich zacílení bude využito i nově vypracované situační zprávy ze strany NPI, která detailně mapuje stav a příčiny segregace v 76 vybraných běžných i speciálních základních školách s vysokým zastoupením romských žáků.

Bez významu do budoucna nezůstává ani další využití nástroje rušení spádových oblastí škol, kdy situační zpráva poukázala na osm škol, kde spádovost negativně ovlivňovala segregaci ve vzdělávání. V této souvislosti lze zmínit i vytvoření webového nástroje Mapa spádovosti ze strany NPI, která aktuálně mapuje spádovost škol v největších 300 obcích v České republice.

III. Podpora škol

Mezi nejdůležitější přijatá opatření v oblasti **podpory škol** se řadí zejména zavedení systému indexovaného financování školství, které umožní cíleně podpořit běžné základní školy s vyšším počtem sociálně znevýhodněných žáků.² Ty tak budou lépe připraveny na žáky se sociální zátěží včetně žáků romských, neboť budou moci financovat jejich doučování, exkurze, pomůcky, vyšší odměny pro učitele i odborné pozice. Aby však toto opatření nevedlo k prohloubení segregace na některých školách, je maximální finanční zvýhodnění jedné školy zastropováno tak, aby nevedlo k motivaci škol kumulovat počet žáků se sociálním znevýhodněním.

Zavedeno bylo dále stabilní financování školních psychologů a speciálních pedagogů přímo ze státní rozpočtu. Tyto pozice na školách jsou klíčové pro práci s dětmi, které čelí sociálnímu vyloučení nebo specifickým vzdělávacím potřebám.

Došlo rovněž k zákonnému ukotvení pozice sociálního pedagoga, který v praxi propojuje školu s rodinou a sociálními službami. Pomáhá identifikovat děti ohrožené školním neúspěchem, řeší důvody

² Romský původ není synonymem pro socioekonomické znevýhodnění, avšak populace romské menšiny je jako celek ve svém socioekonomické situaci významně odlišná od populace obecné. Toto zjištění potvrzuje zpráva Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, dle které se znevýhodnění projevuje výrazně i v oblasti vzdělávání. Šimíková, I., Katrňák, T., Rákoczyová, M. a Fondová, L. (2024). Zpráva o socioekonomické situaci romské populace v České republice 2023/2024. RILSA.

absence, komunikuje s rodiči, pomáhá učitelům s rizikovým chováním žáků a zajišťuje potřebnou administrativu vůči poradnám. V následujícím období bude klíčové zajistit dostatečné finanční prostředky pro zajištění potřebného dopadu indexového financování školství.

Nedořešeno zůstává systémové nastavení hrazení školního stravování pro žáky se sociálním znevýhodněním, která zatím zůstává kryta prostřednictvím vypsání dotačních titulů.

C. PODROBNÝ POPIS IMPLEMENTACE AKČNÍHO PLÁNU

Níže uvádíme podrobný popis plnění jednotlivých projektových karet Akčního plánu dle plánovaných výstupů poskytnutý ze strany MŠMT. V tento okamžik předkládáme toliko popis plnění jednotlivých opatření. Podrobnější **reflexe aktuálního stavu a sestavení plánu dalších kroků je nyní v běhu. Předpokládáme, že nejpozději do 31. října 2026 bude možné Výboru ministrů předložit zprávu o dalším postupu ve výkonu rozsudku D. H. a ostatní.**

I. Reforma poradenského systému

Role ŠPZ je při umisťování dětí mimo hlavní vzdělávací proud zásadní. Dodržování profesionálních standardů a dohled nad diagnostickou praxí by mělo vést k přesnější diagnostice nezávislé na etnicitě, a v důsledku tedy ke snížení podílu romských dětí vzdělávaných mimo hlavní vzdělávací proud.

Prvním záměrem opatření týkajících se reformy poradenského systému bylo zvýšení efektivity činnosti ŠPZ, a to v oblastech prevence a inkluzivního vzdělávání, a řízení a metodické podpory diagnostiky jednotlivých pracovišť. Druhým záměrem bylo zvýšení kvality a standardizace činnosti ŠPZ s ohledem na diagnostiku LMP, resp. MPVI, a jejího aktuálně nadměrného využívání pro romské žáky.

Výstup 1 – Funkční systém evidence a správy dat o činnosti všech ŠPZ

ZADÁNÍ AKČNÍHO PLÁNU:

Zavedení funkčního systému evidence a správy dat o diagnostické a intervenční činnosti všech ŠPZ, tj. strojově zpracovatelná evidence doporučení a systém správy a pravidelného vyhodnocování dat.

PLNĚNÍ AKČNÍHO PLÁNU

Novelou školského zákona schválenou v roce 2025 (dále jen „zákon č. 267/2025 Sb.“) došlo k zakotvení povinnosti předávání údajů z doporučení, zpráv, doporučujících posouzení k odkladům povinné školní docházky a vyjádření k individuálnímu vzdělávání žáků vydávaných ŠPZ. Údaje bude sbírat MŠMT, které dosud nemělo k daným údajům přístup. Na základě získaných dat bude probíhat jejich vyhodnocování a případně budou přijímána opatření. Účinnost novely je od 1. ledna 2026.

V roce 2025 byla v návaznosti na zákon č. 267/2025 Sb. provedena novelizace prováděcích právních předpisů. Vyhláškou č. 306/2025 Sb. byla upravena mimo jiné také vyhláška č. 364/2005 Sb., o dokumentaci škol a školských zařízení, v níž je konkretizováno, jaké údaje mají ŠPZ předávat. Aktuálně je řešeno technické zabezpečení sběru dat tak, aby nepředstavoval zásadní navýšení administrativní zátěže pro ŠPZ. Ověření způsobu sběru dat provedla na začátku roku 2025 Česká školní inspekce, která aktuálně finalizuje tematickou zprávu z tohoto šetření.

V budoucnu se předpokládá předložení návrhu zákona, kterým by měly být dále zřízeny registry ve vzdělávání skládající se z registru dětí, žáků a studentů. Zatím se předpokládá, že údaje o dětech, žácích a studentech budou vyplňovat pouze školy. K zapojení ŠPZ možná dojde později. Registr dětí, žáků a studentů by měl nicméně umožnit snadný sběr podrobných dat o průchodu dětí a žáků vzdělávacím systémem. Měly by se uvádět údaje o znevýhodnění dítěte, žáka nebo studenta uvedeném v

ustanovení § 16 školského zákona, údaje o nadání, údaje o podpůrných opatřeních poskytovaných dítěti, žákovi nebo studentovi školou v souladu s § 16 školského zákona, a o závěrech vyšetření uvedených v doporučení ŠPZ. Každé dítě, žák a student bude mít přiřazen jedinečný bezvýznamový identifikátor sloužící pro identifikaci v registru dětí, žáků a studentů při poskytování vzdělávání nebo školských služeb.

Data o struktuře a četnosti diagnóz budou využita k analýze diagnostiky MPVI napříč jednotlivými ŠPZ s cílem identifikovat ta ŠPZ, která se statisticky odchyľují od očekávaných hodnot. Následně bude možné se zaměřit na kontrolu a metodickou podporu činnosti těchto zařízení za účelem snížení nepřesné diagnostiky MPVI.

Výstup 2 – Podrobnější legislativní vymezení činnosti ŠPZ

ZADÁNÍ AKČNÍHO PLÁNU:

Podrobnější legislativní vymezení činnosti ŠPZ:

- a) Ukotvení zajištění poradenských služeb v základních a středních školách (reforma školského poradenského pracoviště a specializačních pozic)*
- b) Institucionalizace podpůrných pedagogických pozic v základních školách a jejich napojení na ŠPZ.*
- c) Nastavení spádovosti pedagogicko-psychologických poraden směrem k základním školám včetně jejich metodické podpory.*

PLNĚNÍ AKČNÍHO PLÁNU

V roce 2025 byla schválena již zmíněná novela školského zákona (zákon č. 267/2025 Sb.) související mj. s inkluzivním vzděláváním a poradenstvím ve školství. Jak již bylo uvedeno výše, v návaznosti na její přijetí proběhla také novelizace vybraných prováděcích právních předpisů. Ve vztahu k problematice podrobnějšího vymezení činnosti ŠPZ a institucionalizaci podpůrných pedagogických pozic je zejména podstatná novela vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (dále jen „vyhláška č. 72/2005 Sb.“) a také novela vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

V roce 2026 se předpokládá návazná novela vyhlášky č. 72/2005 Sb. s ohledem na změnu financování ŠPZ provedenou zákonem č. 267/2025 Sb. (k tomu blíže viz Výstup 3).

Změny významné pro naplňování výstupů z Akčního plánu jsou:

- ukotvení zajištění poradenských služeb a specifikace jejich poskytování ve školách, včetně mateřských škol;
- ukotvení pozice sociálních pedagogů jakožto pedagogické pozice;
- zavedení parametrizovaného financování podpůrných pedagogických pozic (speciálních pedagogů, psychologů a sociálních pedagogů) ze státního rozpočtu v běžných základních školách s průměrným počtem alespoň 180 žáků za poslední 3 roky;
- nastavení spádových obvodů pedagogicko-psychologických poraden za účelem metodického vedení mateřských, základních a středních škol ve vztahu k pozicím poskytujícím poradenské služby ve školách;
- povinnost krajů zajistit podmínky pro poskytování poradenských služeb ŠPZ.

V souvislosti s nastavením spádovosti pedagogicko-psychologických poraden byla v rámci Operačního programu Jan Amos Komenský (OP JAK), financovaného ze strany EU, na jaře 2025 vypsána několikaletá výzva na pilotní ověřování nastavení a financování metodického vedení pracovníků podílejících se na poskytování poradenských služeb ve školách pedagogicko-psychologickými poradnami.

Přijatá opatření mají za cíl zvýšit dostupnost a kvalitu poradenských služeb přímo ve školách. To je obzvláště důležité vzhledem k přesné a včasné diagnostice dětí a žáků z marginalizovaných skupin, kteří jsou obecně méně prodiagnostikovanou skupinou.

Novelou školského zákona je legislativně ukotvena povinnost mateřské, základní a střední školy k zajištění poradenských služeb, zejména zajišťování kvality a organizace podpory vzdělávání dětí a žáků, včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, zajišťování prevence rizikového chování, koordinace kariérového poradenství (v případě základních a středních škol), spolupráce se ŠPZ a dalšími subjekty při podpoře dětí a žáků ve vzdělávání a poskytování metodické podpory pedagogickým pracovníkům školy při identifikaci a vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Aby těmto závazkům školy mohly dostát, byla nastavena tzv. parametrizace speciálních pedagogů, psychologů a sociálních pedagogů, kterou došlo k zajištění stabilního financování těchto pozic ze státního rozpočtu. Prostřednictvím financování těchto pozic ze státního rozpočtu dojde k postupnému zajištění odborných kapacit přímo v základních školách. Díky nastavení spádových obvodů pedagogicko-psychologických poraden za účelem metodického vedení a dotací na podporu metodického vedení bude posílena odborná a metodická role ŠPZ. Metodické vedení má zajistit větší provázanost poradenského systému, zkvalitnění spolupráce mezi školami a pedagogicko-psychologickými poradnami a vedení odborných pracovníků podílejících se na poskytování poradenských služeb ve školách.

Výstup 3 – Nastavení vedení činnosti ŠPZ ze strany MŠMT

ZADÁNÍ AKČNÍHO PLÁNU:

Nastavení vedení MŠMT činnosti ŠPZ spočívající v

- a) Posílení role MŠMT ve výběru a odvolávání ředitelů a ředitelek ŠPZ*
- b) Nastavení řízení činnosti ŠPZ vzhledem ke standardům stanoveným MŠMT*
 - i) Nastavení konkrétních hodnot objemu jednotlivých činností a vícestupňového procesu možnosti jejich překročení, např. s ohledem na diagnostiku LMP*
 - ii) Včetně povinnosti sběru dat a jejich předávání MŠMT*
- c) Standardizace činností ŠPZ:*
 - i) Standardizace činností odborných pracovníků, procesních a intervenčních postupů při diagnostice speciálních vzdělávacích potřeb*
 - ii) Komplexní podpora profesního rozvoje – proškolení pracovníků ŠPZ*
- d) Průběžná cílená podpora ŠPZ dle identifikovaných potřeb – realizace projektu „pilot 14“*
 - i) Posílení kapacit České školní inspekce a Národního pedagogického institutu*
 - ii) Příprava diferenciací financování ŠPZ podle náročnosti výkonů včetně zakotvení v legislativě (např. dynamická diagnostika LMP).*

PLNĚNÍ AKČNÍHO PLÁNU

Další schválené legislativní změny, vyplývající ze zákona č. 267/2025 Sb., se týkají nastavení vedení ŠPZ. Patří mezi ně povinnost zřizovatele po šesti letech vyhlásit konkurzní výběrové řízení na

místo ředitele ŠPZ, což povede k častějšímu vyhodnocení působení ředitelů ŠPZ a možnosti jejich obměny v případě, že ŠPZ neplní řádně své funkce. Zástupce MŠMT se bude účastnit konkurzu na ředitele ŠPZ.

Ze strany MŠMT byl podán projekt Technologické agentury ČR zaměřený na analýzu postupů ŠPZ a vytvoření jednotného systému posuzování speciálních vzdělávacích potřeb a stanovování druhů a stupňů podpůrných opatření. Na něj se plánuje navázat pedagogickým výzkumem s termínem dokončení v roce 2028, který by stanovil konkrétní postupy diagnostiky a nastavování podpůrných opatření pro všechna znevýhodnění, včetně sociálního a zdravotního.

V návaznosti na explicitní zákonné ukotvení povinnosti ŠPZ volit postupy, nástroje a metody odpovídající účelu poskytované služby a vycházející z aktuálního stavu poznatků příslušné vědní disciplíny, včetně dostupných standardizovaných diagnostických postupů, nástrojů a metod (tedy postupovat *lege artis*), došlo také k explicitní formulaci těchto postupů ze strany státu. Pracovní skupina pod vedením NPI od roku 2024 zpracovala aktualizaci metodického doporučení k diagnostice MPVI. Součástí aktualizace metodického doporučení je důraz, aby byl při diagnostice MPVI brán zřetel na sociální znevýhodnění a vždy bylo využito více různých diagnostických nástrojů. Účelem diagnostiky podle této aktualizace je doporučení podpory ve vzdělávání a v edukačních souvislostech v prostředí rodiny, které bude optimální pro vzdělávání žáka. Poradenský pracovník ŠPZ utvoří vlastní zdůvodněný a přezkoumatelný závěr, týkající se optimálního doporučení pro vzdělávání žáka. V oblasti diagnostiky dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním NPI vytvořilo také nové diagnostické nástroje, které byly rozšířeny a aktuálně ze strany NPI probíhají školení pracovníků ŠPZ v jejich používání.

V oblasti financování ŠPZ novela školského zákona s účinností od 1. ledna 2027 stanoví, že pro školská poradenská zařízení zřizovaná krajem, obcí nebo svazkem obcí ministerstvo vyhlásí mj. normativy jako roční výši výdajů státního rozpočtu na platy a ostatní osobní náklady pro pedagogické pracovníky, jakož i povinných odvodů připadajících na 1 dítě, žáka nebo studenta, jemuž jsou individuálně poskytovány poradenské služby, a to podle náročnosti poskytování těchto poradenských služeb. Toto opatření by mělo zajistit, že ŠPZ nebudou finančně demotivována řádně diagnostikovat MPVI, protože náročnost této diagnostiky by měla být promítnuta do výše normativu, kterým jsou ŠPZ financována.

Výstup 4 – Doplnění chybějících kapacit v obcích s rozšířenou působností

ZADÁNÍ AKČNÍHO PLÁNU:

Doplnění chybějících kapacit v obci s rozšířenou působností bez dopravně dostupného ŠPZ

- a) *Vydání analýzy dostupnosti služeb ŠPZ na úrovni krajů*
- b) *Konzultace s reprezentacemi krajů k vyrovnaní mezikrajových rozdílů; promítnutí do krajských Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy*

PLNĚNÍ AKČNÍHO PLÁNU

Zavedení celostátních normativů pro financování pedagogické práce ŠPZ z úrovně MŠMT, zmíněné výše, umožní jednak kombinovat několik různých faktorů při financování ŠPZ, mj. náročnost poskytovaných poradenských služeb a činností, při jejichž poskytování není vykazován klient, který byl pro dosavadní systém financování stěžejní. Zároveň také ale dojde k nápravě současného stavu, kdy financování prostřednictvím krajských normativů způsobovalo nejednotný přístup v jednotlivých krajích, což se projevuje v rozdílných kapacitách ŠPZ napříč jednotlivými kraji.

MŠMT bude dále pracovat na navyšování kapacity pregraduálních oborů psychologie a speciální pedagogiky a sledovat vývoj počtu psychologů a speciálních pedagogů jak ve školách, tak v ŠPZ.

Za účelem navyšování počtu psychologů a speciálních pedagogů byla mimo jiné stanovena další cesta získání odborné kvalifikace speciálního pedagoga.

Dále vláda v září 2025 schválila program na navýšení počtu studentů a absolventů učitelských, speciálně pedagogických a psychologických oborů v období let 2026–2037. Program zajistí financování fakultám připravujícím psychology a speciální pedagogy a stanovuje, že počty studentů speciální pedagogiky se mají navýšit o 20 % a počty studentů psychologie až o 50 %.

II. Etnická desegregace

V roce 2022 existovalo 129 základních škol (z celkového počtu více než 4 300 základních škol), na kterých tvořili romští žáci více než třetinu. Dle kvalifikovaných odhadů tvoří romští žáci cca 3,5 % ze všech žáků základních škol. Od roku 2017 nedošlo k výrazným změnám v distribuci koncentrace romských žáků na základních školách. Takto segregované školy nejsou tvořeny pouze speciálními školami zřízenými podle § 16 odst. 9 školského zákona, ale také běžnými školami. V případech, kdy etnické složení žáků dané školy výrazně neodpovídá etnickému složení v dané lokalitě se pak jednoznačně jedná o případ etnické segregace, který je i z hlediska vnitrostátních právních předpisů nepřipustný a je potřeba jej řešit.

Záměrem opatření o etnické desegregaci bylo snížit počet romských žáků v etnicky segregovaných základních školách.

Výstup 1 – Definování a identifikace školské etnické segregace

ZADÁNÍ AKČNÍHO PLÁNU:

- a) *Zveřejněná definice segregované a segregující školy s přihlédnutím na kontext daného území*
- b) *Metodologie pro prvotní identifikaci území se segregovanými školami, včetně jejich charakterizace*
- c) *Seznam suspektních zřizovatelů škol na územích podezřelých ze segregace na školách*

PLNĚNÍ AKČNÍHO PLÁNU

a) Zveřejněná definice segregované a segregující školy s přihlédnutím ke kontextu daného území

MŠMT a NPI se zaměřily na cílenou medializaci potřeby řešení etnické segregace romských dětí a žáků ve školství. Ke komunikaci problematiky veřejnosti je využíván newsletter MŠMT určený pro odbornou veřejnost a novináře, ke specifickým podtématům byly zveřejněny tiskové zprávy a příspěvky na sociálních médiích, a v listopadu 2025 NPI uspořádal tiskovou konferenci k výročí rozsudku *D. H. a ostatní*. Na tiskové konferenci vystoupili kromě zástupců MŠMT a NPI rovněž vládní zmocněnkyně pro romské záležitosti, zástupce romské organizace *Awen Amenca* a zástupkyně kanceláře vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva.

Na webových stránkách MŠMT je rovněž veřejně dostupný Akční plán výkonu rozsudku *D. H. a ostatní* z prosince 2023, včetně jeho příloh, a Memorandum o spolupráci pro ukončování etnické segregace ve školství. Oba tyto dokumenty popisují opatření s cílem ukončení etnické segregace ve vzdělávání. NPI převzalo metodický nástroj pro ukončování segregace dostupný na webové adrese www.desegregace.cz. Těmito kroky se MŠMT a jím řízená organizace jasně a veřejně přihlásily k cíli ukončit etnickou segregaci ve vzdělávání.

V období let 2024 a 2025 probíhaly interní debaty o možnosti zakotvit nepřipustnost etnické segregace ve vzdělávání výslovně ve školském zákoně. Česká republika požádala Radu Evropy v této

věci o pomoc formou vytvoření právní analýzy legislativní praxe v jiných státech. Materiál s názvem *International standards, legal and policy obligations, and compliance monitoring models of school segregation in Council of Europe member states*, jehož autorkou je Lilla Farkas, byl obdržén v září 2025. Bude využit v rámci zvažování možné budoucí právní úpravy pro český kontext, jehož přípravu v současnosti koordinuje kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva.

b) Metodologie pro prvotní identifikaci území se segregovanými školami

Za účelem výběru několika lokalit pro vedení pilotního projektu case managementu k desegregaci (k němu více v dalším textu), byla v roce 2024 provedena interní analýza dostupných dat kvalifikovaných odhadů o počtech romských žáků v základních školách. Tato analýza zahrnovala pouze školy zřizovatelů, kteří zřizují více než jednu základní školu. Toto rozhodnutí bylo učiněno kvůli plánu využít analýzu jako podklad k pilotnímu projektu case managementu zřizovatelů, v jejichž vzdělávacích soustavách dochází k nadměrné koncentraci romských žáků pouze do některých ze zřizovaných škol.

Bližší popis analýzy Česká republika představila v Průběžné zprávě o výkonu rozsudku předložené Výboru ministrů Rady Evropy dne 17. ledna 2025 (dostupná [zde](#)). Pro deset lokalit vybraných do pilotního projektu case managementu vznikly vstupní podkladové materiály na základě dostupných dat popisující stav lokální vzdělávací soustavy.

V roce 2025 došlo k menším úpravám metodických pokynů ke sběru kvalifikovaných odhadů počtu romských dětí a žáků ve školách s cílem zlepšit metodologickou kvalitu sběru. Zároveň vznikla pod vedením kanceláře vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva a vládní zmocněnkyně pro záležitosti romské menšiny iniciativa vytvoření jednotné metodiky sběru etnických dat pro orgány státní správy. Jedná se o mezirezortní spolupráci.

c) Seznam suspektních zřizovatelů škol na územích podezřelých ze segregace na školách

Na základě interní analýzy popsané v předchozím bodě došlo k seřazení veřejných zřizovatelů základních škol dle míry závažnosti podezření ze segregace v místní vzdělávací soustavě. Tento seznam sloužil k výběru zřizovatelů pro pilotní projekt case managementu desegregace.

Zároveň v roce 2025 vznikla situační zpráva s názvem Segregace romských žáků v základním vzdělávání v České republice, kterou pro NPI zpracoval doc. PhDr. Zbyněk Němec, Ph.D.³ Ve zprávě mapuje stav a příčiny segregace v základních školách s vysokým zastoupením romských žáků. Kritériem pro výběr byl absolutní odhadovaný počet romských žáků, podíl odhadovaných romských žáků ze všech žáků školy a velikost školy. Analyzováno bylo celkem 76 základních škol, a to běžných i speciálních. Sledované školy se nacházejí ve 46 obcích napříč celou Českou republikou. Hlavní zjištění studie jsou uvedena níže v popisu výstupu 2 b).

Výstup 2 – Case management

ZADÁNÍ AKČNÍHO PLÁNU:

- a) *Nabídka opatření pro řešení segregace (metodika MŠMT k desegregaci) a zmapování dostupných personálních a finančních kapacit*
- b) *Navázání komunikace se zřizovateli, prověření situace v suspektních oblastech a zjištění postoje klíčových lokálních aktérů*
- c) *Místní plán desegregace a jeho realizace*

³ Celé znění situační zprávy je k dispozici v českém jazyce [zde](#).

d) *Podání podnětů ke zrušení identifikovaných školských obvodů*

PLNĚNÍ AKČNÍHO PLÁNU

a) Metodika MŠMT k desegregaci a zmapování dostupných personálních a finančních kapacit

Na jaře roku 2024 bylo podepsáno Memorandum o spolupráci pro ukončování etnické segregace ve školství mezi MŠMT, NPI a organizací PAQ Research (dále jen „memorandum“). Na podzim 2024 bylo doplněno dodatkem připojujícím odbor (Agenturu) pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj („MMR“) ke spolupráci.

Výsledkem spolupráce je převzetí již existujícího metodického nástroje na webových stránkách www.desegregace.cz od PAQ Research pod NPI. Obsah webové stránky obsahující tyto metodické nástroje byl výrazně upraven a rozšířen – vychází z terénní práce metodického týmu NPI a je postaven na etnicky citlivém přístupu a zohledňování potřeb romských dětí. Metodický nástroj cílí na zřizovatele (kraje, obce), vedení škol (segregovaných i tzv. nesegregovaných), zákonné zástupce a zástupce neziskových organizací a sociálních služeb. Metodický nástroj představuje živý dokument, který by měl být dále upravován podle budoucích výsledků terénní práce ke sídlení dobré praxe. Zmíněný metodický nástroj byl zveřejněn 13. listopadu 2025 v rámci tiskové konference. Do tvorby metodického nástroje byli zapojeni i zástupci romských a dalších neziskových organizací.

Pilotní projekt Desegregace byl zahájen v červnu 2024, v září vstoupili metodici do prvních 6 vybraných měst, v lednu 2025 do dalších 4 měst. V úvodní fázi projektu došlo k podrobnému proškolení metodiček a metodiků projektu za účelem zvyšování jejich kvalifikace pro výkon projektové činnosti.

Byla rovněž započata spolupráce s některými romskými neziskovými organizacemi, které v rámci výzvy Operačního programu Jana Amose Komenského PRO-ROMA plánují aktivity podporující snahu o ukončování segregace romských žáků ve školství.

Pilotní projekt přinesl cenné poznatky a zkušenosti, zejména ukázal, že:

- hybatelem změn v lokalitě je zřizovatel, tj. nejčastěji obec;
- zásadní roli mají romské (pro-romské) organizace, které ve městě komunikují se zástupci rodičů;
- chybí nástroje pro motivaci či možnosti ovlivnění rozhodování zřizovatele ze strany státu (tzn. zřizovatel segregaci ve vzdělávání řeší pouze pokud sám chce);
- je třeba spolupracovat se všemi školami a v rámci nich podporovat práci s inkluzivním prostředím a heterogenní třídou (tak aby se každé dítě cítilo ve škole přijaté a zažívalo vzdělávací úspěch v bezpečném a respektujícím prostředí).

Do 28. února 2026 je projekt Desegregace financován z Národního plánu obnovy v rámci projektu Podpora rovných příležitostí. Možnost financování případného pokračování aktivit v oblasti desegregace není na konci roku 2025 vyjasněna.

b) Navázání komunikace se zřizovateli, prověření situace v suspektních oblastech a zajištění postoje klíčových lokálních aktérů

V deseti městech vybraných pro pilotní projekt case managementu došlo k navázání kontaktu se zřizovatelem, konkrétně se zástupci odborů školství, případně politickým vedením měst. Každé z měst mělo přidělené svého metodika, který se věnoval komunikaci a návazné spolupráci se zřizovatelem.

Navazování komunikace bylo velmi obtížné, v některých lokalitách došlo hned z počátku k odmítnutí spolupráce ze strany zřizovatele. V terénu zcela chybí možnosti a nástroje ovlivnění rozhodování daného zřizovatele. V každém městě se na začátku postupovalo trochu jiným způsobem – s ohledem na danou politickou situaci ve městě (města záměrně nebyla vybírána podle ochoty k desegregaci). Nejdříve bylo potřeba vybudovat důvěru mezi metodikem a vedením města, což nebylo vždy úplně jednoduché. Metodici přinášejí do města jasná data, která poukazují na jasné rozdíly mezi kvalitou škol – např. počet předčasných odchodů ze školy, počet opakování ročníků, počet omluvených i neomluvených hodin – a přinášejí jasné argumenty, proč se daná situace musí řešit. Následně metodici oslovovali všechny relevantní partnery ke spolupráci v daném městě a společně hledali řešení situace.

Situaci v základních školách s vysokým odhadovaným počtem nebo podílem romských žáků se věnovala zpráva NPI Segregace romských žáků v základním vzdělávání v České republice zmíněná již výše. V té jsou uvedena následující hlavní zjištění:

„Ve sledovaném souboru se v 53 případech jednalo o „běžné“ základní školy, tedy o školy vyučující podle standardního kurikula. Ve valné většině případů, konkrétně v 50 školách, je hlavní příčinou aktuálního stavu rezidenční segregace – v okolí školy bydlí větší množství sociálně znevýhodněných romských rodin. V řadě případů je ale tato hlavní příčina doprovázena sekundárními, nicméně také významnými, faktory: Ve 22 školách se na segregaci významně podílí také skutečnost, že do školy dochází romští žáci bydlící mimo spádovou oblast školy – důvody jsou jak na straně běžných škol, které romské žáky odmítají nebo neumí podpořit (push factor), tak i na straně škol segregovaných, které pro romské žáky naopak vytvářejí přátelské a přijímající prostředí (pull factor). V 11 školách je významnou součástí problému také odliv neromských žáků, kteří sice bydlí ve spádové oblasti segregované školy, ale jejich rodiče je zapisují do jiných škol v okolí (white-flight). V 8 školách se na segregaci podílí spádovost, a to buď záměrným nastavením spádovosti tak, aby segregaci podporovala, anebo očividným nevyužitím možné úpravy spádovosti tak, aby segregaci minimalizovala.“ (str. 3)

MŠMT a NPI plánuje zjištění situační zprávy využít v roce 2026 k nastavování veřejné vzdělávací politiky, včetně navazujícího akčního plánu k výkonu rozsudku D. H. a ostatní.

c) Místní plán desegregace a jeho realizace

V deseti vybraných městech kromě navázání komunikace došlo k mapování situace a z ní vyplývajících potřeb a otevření debaty nad možnými desegregačními opatřeními. Původně plánované místní plány desegregace nejsou zatím realizovány, neboť města se nacházejí v počáteční fázi úvah o desegregačních strategiích. Postup projektu je podrobně monitorován a na základě zjištění z jeho průběhu budou navrhována navazující systémová opatření. Zatím se však ukazuje, že ve srovnání s předpokládaným postupem tato aktivita vyžaduje poměrně vysoké zapojení kvalifikovaných personálních kapacit do podpory zřizovatelů v ukončování segregace.

Z hlediska dalších aktivit uvedených v Akčním plánu je dosavadní postup následující. Skutečně dochází ze strany metodiků k zaměření se na komunikaci snahy o ukončování segregace vůči veřejnosti, jak bylo již popsáno výše v textu. Plánovaná spolupráce byla v rámci memoranda navázána s Agenturou pro sociální začleňování, která řeší situaci v jiných městech.

Při pokračování projektu bude pozornost více zaměřena na nadměrné zařazování romských žáků do speciálních škol a tříd zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona. Projekt se zatím soustředil primárně na segregační tendence do základních škol s běžnými třídami.

Zástupci zřizovatelů z měst a krajů budou osloveni s novým metodickým nástrojem Desegregace.cz, ve kterém by měli být proškoleni.

d) Podání podnětů ke zrušení identifikovaných školských obvodů

K podání podnětu dle ustanovení § 42 správního řádu Ministerstvu vnitra, které vykonává dozor nad vydáváním a obsahem obecně závazných vyhlášek obcí podle § 123 zákona o obcích, vedoucímu v konečném důsledku k podání návrhu Ústavnímu soudu na zrušení předmětné obecně závazné vyhlášky o školských obvodech spádových škol zatím nedošlo. V jednom případě MŠMT na možnou protiprávnost tzv. spádové vyhlášky obec upozornilo a ta následně školské obvody spádových škol upravila.

Výše představená situační zpráva Segregace romských žáků v základním vzdělávání v České republice nicméně identifikovala 8 z celkem 76 analyzovaných základních škol, v jejichž případě má určení školských spádových obvodů vliv na situaci:

„U menšího počtu segregovaných škol hraje roli také spádovost – nastavení spádových oblastí škol místní samosprávou. V lepším případě jde o situace, kdy jsou spádové oblasti škol stanoveny zdánlivě neutrálně, ve skutečnosti ale jejich nastavení konzervuje současný stav a nijak nepomáhá s řešením segregace. V horším případě jde pak o záměrné nastavení spádových oblastí tak, aby posílily segregaci romských žáků v některých školách a jiným školám naopak umožnily romské žáky odmítat.

Ve sledovaném souboru hrálo nastavení spádovosti negativní roli u 8 škol (15,1 % ze vzorku škol hlavního vzdělávacího proudu), z toho u 3 škol bylo možné záměrné pro-segregační nastavení spádovosti označit za klíčovou součást problému.“ (str. 11)

MŠMT má k dispozici plnou verzi situační zprávy, kde jsou jmenovitě identifikovány základní školy, u kterých je podezření z vlivu nastavení spádovosti na segregaci. V následujícím období se MŠMT bude zjištěními situační zprávy podrobněji zabývat a vyhodnotí, zda je v některém z těchto případů vhodným dalším krokem podání podnětů Ministerstvu vnitra.

Nad rámec opatření uvedených v Akčním plánu proběhlo několik dalších aktivit, které by měly přispět k etnické desegregaci. Organizace PAQ Research pro potřeby NPI a MŠMT vytváří individualizované reporty pro obce zřizující alespoň dvě základní školy. Materiály obsahují informace o všech základních školách daného zřizovatele, umožňují srovnání jejich vzdělávacích výsledků v sociálním kontextu dané obce. Pro rok 2026 by mělo dojít k proškolení metodických pracovníků MŠMT a NPI, kteří se věnují práci se zřizovateli, a k pilotnímu testování reportů v terénu. Cílem je podpořit schopnosti veřejných zřizovatelů v cíleném nastavování místní vzdělávací politiky tak, aby byly naplněny principy rovného přístupu ke vzdělávání, a to včetně společného vzdělávání bez segregace.

Dále NPI vytvořil webový nástroj Mapa spádovosti, který zobrazuje orientační přehled spádových oblastí pro největších 300 obcí v České republice, které zřizují dvě a více základních či mateřských škol a jsou povinny určit jejich spádovost. Tento nástroj umožňuje snadné zkoumání určení spádových oblastí, což může být užitečné při snaze porozumět nastavování spádovosti u segregovaných škol. Tento nástroj také díky své snadné uživatelské přístupnosti umožňuje rodičům snadno zjistit, která škola je pro jejich dítě školou spádovou. To může být pro romské rodiny prvním krokem k přihlášení jejich dítěte k docházce do spádové školy místo např. školy, kterou zvykově navštěvují romské děti v dané lokalitě. Nejpozději v roce 2028 začne platit povinnost pro obce zanášet spádové oblasti základních a mateřských škol do Registru územní identifikace, adres a nemovitostí. To výrazně usnadní monitoring spádových oblastí a případných podezření z jejich pro-segregačního nastavení.

V roce 2025 byl také navázán kontakt s akademickými pracovníky Katedry sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, se kterými bude v roce 2026 rozvíjena spolupráce na prostorové analýze dat pro zkoumání segregace ve vzdělávání.

III. Podpora škol

I při účinných opatřeních k desegregaci bude v některých lokalitách přetrvávat stav, kdy některé školy působí v socio-ekonomicky znevýhodněných lokalitách. Je tedy potřeba zintenzivnit podporu těchto škol, aby mohly vliv prostředí na vzdělávání vyrovnávat. Okruh těchto škol se do určité míry překrývá s okruhem škol s vyšším odhadovaným podílem romských žáků z důvodu koncentrace etnické segregace a socio-kulturního znevýhodnění obecně. Opatření si tedy kladla za cíl podpořit mj. i školy s odhadovaným vyšším podílem romských žáků.

Cílem projektové karty o podpoře škol bylo snížit závislost vzdělanostních výsledků žáků na sociálně ekonomickém postavení jejich rodin. Hlavní strategií pro dosažení tohoto cíle byla revize systému financování regionálního školství, která by zohledňovala sociální znevýhodnění žáků.

Výstup 1 – Úprava systému financování regionálního školství, které zohlední socioekonomický status žáků škol a jejich potřeby pro práci s těmito žáky

ZADÁNÍ AKČNÍHO PLÁNU:

Úprava systému financování regionálního školství, která zohlední socioekonomický status žáků škol a jejich potřeby pro práci s těmito žáky. Součástí úpravy je:

- a) *Vytvoření a ověření postupu identifikace škol s potřebou zvýšené podpory z důvodu nadprůměrného zastoupení žáků se sociálním znevýhodněním*
- b) *Vytvoření a pilotní ověření ustáleného spektra (katalogu) nástrojů pro poskytování komplexní individualizované podpory žákům se sociálním znevýhodněním, jejich rodinám a personální a metodické podpory pedagogickým pracovníkům podílejícím se na vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním.*
- c) *Na základě identifikace škol s nadprůměrným zastoupením žáků se sociálním znevýhodnění (viz bod A) pak zajistit financování jednotlivých nástrojů podpory těchto škol*

PLNĚNÍ AKČNÍHO PLÁNU

a) Identifikace škol s potřebou zvýšené podpory z důvodu nadprůměrného zastoupení žáků se sociálním znevýhodněním

Během roku 2024 a 2025 probíhala revize indexu znevýhodnění škol, který bude využit pro identifikaci škol, kterým bude poskytnuto indexové financování. Konstrukce způsobu identifikace škol vychází z indexu, dle kterého byly školy vybrány do projektu Podpora rovných příležitostí (dále jen „PROP“) hrazeného z Národního plánu obnovy financovaného ze strany EU. Revize konstrukce indexu proběhla ve spolupráci MŠMT, NPI, České školní inspekce a neziskové organizace PAQ Research.

Oproti původní verzi indexu pro projekt PROP jsou nově využívána také data vykazovaná školami podle nové metodiky identifikace dětí a žáků se sociálním znevýhodněním, která vznikla v rámci projektu PROP. Zahrnutí sběru dat o míře sociálního znevýhodnění dětí nebo žáků přímo do výkaznictví škol je výrazný posun v identifikaci škol s vyšším podílem sociálně znevýhodněných dětí nebo žáků, jelikož u této skupiny dětí nebo žáků existuje vyšší riziko poddiagnostikovanosti jejich znevýhodnění prostřednictvím vyšetření v ŠPZ.

Smyslem indexového financování je podpořit školy v práci se žáky se sociálním znevýhodněním v hlavním proudu tak, aby byl oslabena motivace k jejich umísťování do speciálních škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona. Z tohoto důvodu indexace financování nebude zahrnovat školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona, tj. školy zřizované výhradně pro žáky s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami

učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem. Indexace financování bude zahrnovat pouze mateřské a základní školy, které vzdělávají alespoň polovinu dětí nebo žáků v tzv. běžných třídách.

V roce 2025 je naplánováno dokončení výpočtu indexu a jeho zakomponování do systému financování regionálního školství (tzv. rozpisu rozpočtu přímých výdajů pro školy a školská zařízení zřizované krajem, obcí, nebo dobrovolným svazkem obcí).

b) Vytvoření a pilotní ověření ustáleného spektra (katalogu) nástrojů pro poskytování komplexní individualizované podpory žákům se sociálním znevýhodněním

V rámci projektu z Národního plánu obnovy PROP v roce 2024 nadále probíhalo poskytování metodické podpory pedagogickým pracovníkům zapojeným do projektu ze strany NPI ČR. V rámci roční evaluační zprávy projektu se také na podzim 2024 začaly vyhodnocovat nástroje, které školy v rámci projektu využívaly na podporu žáků se sociálním znevýhodněním. Jedná se například o snídaňové kluby, podporu sociálního pedagoga, zážitkové vzdělávání nebo doučování. Vznikl e-learningový kurz „Jak pracovat se sociálním znevýhodněním“ určený jak pro stávající pedagogické pracovníky (učitele), tak především pro fakulty připravující pedagogické pracovníky. V rámci tohoto kurzu je i volitelný modul věnující se specifikům kulturně citlivého vzdělávání romských žáků.

I na základě průběžných výsledků projektu PROP došlo k legislativnímu ukotvení pozice sociálního pedagoga (s účinností od září 2025) a možnosti jeho financování ze státního rozpočtu (s účinností od ledna 2026) na základních školách s průměrným počtem 180 žáků za poslední tři roky.

Od ledna 2026 se podpůrné pozice stávají stabilní součástí pedagogických týmů základních škol s průměrným počtem 180 žáků za poslední tři roky. Školní psychology, speciální pedagogy a případně i sociální pedagogy bude možné v těchto školách hradit z dotace ze státního rozpočtu, přičemž uvedené základní školy budou mít povinnost vždy zajistit činnost psychologa nebo speciálního pedagoga (s výjimkou prvních tří let od 1. ledna 2026). Tyto změny přinášejí větší předvídatelnost, stabilitu a dostupnost podpůrných služeb, které pomáhají žákům zvládat školní i osobní výzvy, posilují duševní zdraví a přispívají k bezpečnému a přátelskému prostředí ve škole.

c) Zajištění indexového financování jednotlivých nástrojů podpory škol s vyšším podílem žáků se sociálním znevýhodněním

Novelou školského zákona (zákon č. 267/2025 Sb.) byla zavedena možnost tzv. indexového financování škol. Součástí této legislativní úpravy je diferenciací následujících finančních toků podle náročnosti poskytovaného vzdělávání:

- Možnost školy snížit počet dětí nebo žáků na třídu, dělit třídy a učit v tandemech, a to navýšením maximálního počtu hodin výuky, který je hrazený ze státního rozpočtu. V základu stanoví maximální počet hodin výuky vláda nařízením pro základní a střední školy zřizované krajem, obcí nebo svazkem obcí na 1 třídu v oboru vzdělání, a to v závislosti na počtu žáků ve třídě nebo na školu v závislosti na její struktuře. V případě mateřských škol zřizovaných krajem, obcí nebo svazkem obcí se maximální počet hodin přímé pedagogické činnosti stanovuje vyhláškou v závislosti na jejich struktuře. I zde lze tento maximální počet navýšit v závislosti na náročnosti poskytování vzdělávání. S touto formou podpory se pro rok 2026 nepočítá.
- Možnost navýšit škole prostředky na nadtarifní nenárokové složky pedagogických pracovníků tak, aby ředitel školy mohl ve větší míře motivovat pedagogické pracovníky stanovením vyšších osobních příplatků, odměn nebo cílových odměn pedagogických pracovníků. Tato podpora bude realizována od roku 2026.
- Možnost diferencovat stanovení výše nově zavedeného PHPmax (tj. prostředky na platy školních psychologů a speciálních pedagogů) tak, aby byly prostředky školám navýšeny podle míry

sociálního znevýhodnění. Toto umožňuje zvýhodňovat školy v možnosti zaměstnávání tzv. podpůrných pedagogických pozic, tedy psychologů, speciálních pedagogů a případně sociálních pedagogů. Tato forma podpory vyžaduje novelizaci nařízení vlády č. 123/2018 Sb., o *stanovení maximálního počtu hodin výuky financovaného ze státního rozpočtu pro základní školu, střední školu a konzervatoř zřizovanou krajem, obcí nebo svazkem obcí, ve znění pozdějších předpisů*, ke které zatím nedošlo.

- Nad rámec možnosti diferencovat již existující způsoby financování škol ze státního rozpočtu novela školského zákona přinesla možnost stanovit další finanční prostředky na výdaje škol a školských zařízení nezbytné k zajištění rovného přístupu ke vzdělávání (tzv. ad hoc normativ na zajištění rovného přístupu ke vzdělávání). To umožňuje zacílit podporu na konkrétní žáky a podpořit jejich individuální potřeby (např. školní stravování, účast na zájmovém vzdělávání nebo školní potřeby) i v průběhu školního roku.

Výstup 2 – Dlouhodobý systém metodické podpory školám s nadprůměrným zastoupením žáků se sociálním znevýhodněním

ZADÁNÍ AKČNÍHO PLÁNU:

Připravit dlouhodobý systém metodické podpory školám s nadprůměrným zastoupením žáků se sociálním znevýhodněním.

PLNĚNÍ AKČNÍHO PLÁNU

Podpora škol pracujících v náročném prostředí pro vzdělávání byla v letech 2022 až 2025 hrazena z prostředků Národního plánu obnovy financovaného ze strany EU v rámci realizace projektu PROP. V rámci metodické činnosti byly vytvářeny metodické materiály, postupy, realizována školení a setkávání. Aktivně bylo spolupracováno se 440 základními a středními školami.

Zatím nedošlo k zajištění budoucího financování systému metodické podpory znevýhodněným školám ze strany NPI. V rámci přípravy rozpočtu NPI a přípravy Plánu hlavních úkolů pro rok 2026 došlo ke snížení objemu metodické činnosti ze strany NPI adekvátně ke snížení objemu přímé podpory školám.

Kromě NPI metodickou podporu školám zajišťuje přímo MŠMT, zejm. prostřednictvím projektu Střední článek, jehož hlavním cílem je přispívat ke zvyšování kvality vzdělávání prostřednictvím komplexního systému podpory škol v manažerské a nepedagogické práci. Dále se legislativně rozšířila role České školní inspekce právě o poskytování metodické podpory.

Výstup 3 – Revize systému finanční podpory školám a rodinám intervencí směřujících ke zvýšení studijního úspěchu dětí z rodin se sociálním znevýhodněním

ZADÁNÍ AKČNÍHO PLÁNU:

Nahradit stávající dotační programy zaměřené na financování školního stravování žáků s nízkým socioekonomickým statusem přímým hrazením nákladů spojených se vzděláváním pro všechny děti, jejich rodiče pobírají či mají nárok na přídavek na dítě přímo školám.

PLNĚNÍ AKČNÍHO PLÁNU

V roce 2024 se uskutečnilo několik jednání mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) a MŠMT ohledně možnosti sdílení dat z gesce MPSV týkající se dětí, jejichž rodiče pobírají či mají nárok na přídavek na dítě se školami, resp. bonus na dítě podle nové právní úpravy dávky státní sociální pomoci. Prozatím nedošlo k finálním závěrům.

Existující dotační programy MŠMT hradící školní stravování pro potřebné děti a žáky jsou vyhlášeny i pro rok 2026. Školní stravování je nadále podporováno i v rámci víceleté výzvy Potravinová pomoc dětem v sociální nouzi financované ze zdrojů Evropských sociálních fondů, kterou vyhláší MPSV. Jednání o systémovém nastavení hrazení školního stravování budou v roce 2026 nadále pokračovat.

Přímá finanční podpora vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním je legislativně umožněna i skrze financování regionálního školství, jak bylo popsáno výše (viz indexové financování). V současné době je ale přesná podoba této podpory předmětem jednání o širších změnách financování školství a bude záležet na rozpočtových možnostech kapitoly školství.

S přímou finanční podporou se pro rok 2026 počítá v rámci specifických dotačních titulů (Výzva na podporu účasti dětí na předškolním vzdělávání a Výzva na podporu romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol).

3. PŘEDLOŽENÍ AKČNÍHO PLÁNU K POSÍLENÍ ÚČASTI ROMSKÝCH DĚTÍ NA PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

Dne 17. října 2025 předložila vláda Výboru ministrů Rady Evropy **Akční plán podpory účasti romských a sociálně znevýhodněných dětí na předškolním vzdělávání** (v českém jazyce dostupný [zde](#); v anglickém jazyce dostupný [zde](#)). Dokument vznikl v návaznosti na rozhodnutí Výboru ministrů z března 2024, ve kterém Českou republiku vzhledem k dlouhodobě nízké účasti romských dětí na předškolním vzdělávání vyzval, aby předložila analýzu bariér a plán opatření zacílený na podporu jejich účasti na předškolním vzdělávání. Představuje tak **nový pilíř výkonu rozsudku D. H. a ostatní**, který dosud tuto klíčovou oblast postrádal.

Předškolní vzdělávání představuje jeden z nejvýznamnějších faktorů ovlivňujících vzdělávací dráhu dítěte. Včasný nástup do mateřské školy podporuje rozvoj kognitivních i sociálních dovedností, připravenost na školní docházku a pomáhá předcházet vzdělávacímu neúspěchu i segregaci. Z dat společnosti PAQ Research například vyplývá, že alespoň dva roky docházky do mateřské školy zvyšují v průměru u znevýhodněných dětí odhadovanou pravděpodobnost zařazení do běžné základní školy oproti škole nebo třídě zřizované dle § 16 odst. 9 zhruba o deset procentních bodů z 84 na 94 %. I proto se Akční plán zaměřuje na podporu pravidelné docházky romských dětí nejen v povinném předškolním roce, ale i v nižších ročnících.

Přípravu Akčního plánu koordinovala kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva ve spolupráci s MŠMT, MPSV a Ministerstvem zdravotnictví („MZdr“). Do jeho implementace bude aktivně zapojena i odbor (Agentura) pro sociální začleňování při MMR. Návrh byl konzultován s odbornou veřejností, zástupci neziskových organizací, akademických institucí i romské komunity. V červnu 2024 uspořádala kancelář vládního zmocněnce kulatý stůl, který identifikoval hlavní bariéry bránící romským a sociálně znevýhodněným dětem v časném nástupu a pravidelné docházce do mateřských škol.

Plán obsahuje **soubor opatření** zaměřených na odstranění bariér bránících účasti dětí na předškolním vzdělávání – od podpory včasného nástupu do mateřské školy prostřednictvím zlepšení informovanosti rodičů a zjednodušení zápisu, přes snížení finanční zátěže a posílení kapacit mateřských škol, až po podporu pravidelné docházky a kvality předškolního vzdělávání skrze zajištění adekvátní podpory učitelů či prevenci segregace a podpory rovnoměrného rozdělení dětí mezi mateřské školy. Plán se zároveň věnuje podpoře pozic propojujících mateřské školy a terénní práci s rodinami, jejichž role bude dále rozvíjena v návaznosti na závěry odborné debaty.

Plnění Akčního plánu je dle časového harmonogramu stanoveno na roky 2026 až 2027. Implementace Akčního plánu je založena na úzké spolupráci dotčených ministerstev, odborných organizací,

neziskových organizací a případně i dalších aktérů včetně zástupců romské komunity. Koordinací jeho implementace je pověřeno MŠMT.

4. AKTUÁLNÍ DATA O VZDĚLÁVÁNÍ ROMSKÝCH DĚTÍ A ŽÁKŮ

Z hlediska datového pohledu na zastoupení romských dětí a žáků ve vzdělávání nedošlo v období 2017 až 2024 k výrazným změnám. Vzhledem k dlouhému trvání vzdělávání nelze očekávat, že by se vyhodnocovaná opatření z Akčního plánu z prosince 2023 mohla projevit na datech sbíraných v září 2024. Následující informace mají proto za cíl pouze stručně připomenout a popsat aktuální situaci, podrobnější interpretace dostupných dat je k dispozici v Akčním plánu předloženém Českou republikou v prosinci 2023.

V českých základních školách se vzdělává přes 35 000 romských žáků a žákyň. Přibližně třetina z nich – asi 12 000 dětí – navštěvuje školy, kde romské žactvo tvoří více než třetinu všech vzdělávaných. V celé republice je takových škol více než 130, přičemž v 78 z nich tvoří romské děti většinu. Tento stav se v posledních letech téměř nezměnil.

Absolutní odhadovaný počet romských a všech žáků v základních školách, a podíl romských žáků v ZŠ z celkového počtu všech žáků (2017–2024)

	romští žáci	všichni žáci	podíl romských žáků (%)
2017	33 663	926 108	3,6
2018	34 767	940 928	3,7
2019	33 768	952 946	3,5
2020	34 267	962 348	3,6
2021	34 955	964 571	3,6
2022	35 266	1 007 778	3,5
2023	36 094	1 000 346	3,6
2024	38 599	1 002 460	3,9

Romští žáci tvořili v roce 2024 3,9 % mezi všemi žáky. Za předpokladu, že se všichni v dané věkové kategorii účastní povinného základního vzdělávání, může hodnota 3,9 % sloužit jako referenční rámec pro interpretaci podílu romských dětí a žáků v jiných kategoriích.

Podíly romských žáků ze všech žáků a) vzdělávaných podle RVP ZV s upravenými výstupy, včetně RVP ZV–LMP; b) vzdělávaných podle RVP ZŠ speciální; c) z žáků ve třídách zřizovaných dle § 16 odst. 9 školského zákona (2017–2024)

	s RVP ZV s upravenými výstupy (%)	s RVP ZŠ speciální (%)	ve třídách podle § 16 odst. 9 (%)
2017	24,0	9,4	15,1
2018	21,3	10,3	15,5
2019	19,4	8,8	13,9
2020	20,4	8,8	14,1
2021	22,2	8,2	14,3
2022	21,5	8,1	13,5
2023	23,1	8,7	14,7
2024	23,2	9,5	14,5

V roce 2024 tvořili romští žáci ze všech žáků vzdělávaných podle rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání s upravenými výstupy („RVP ZV UV“) z důvodu lehkého mentálního postižení 23,2 %, ze žáků vzdělávaných podle rámcového vzdělávacího programu pro základní školy speciální („RVP ZŠ speciální“) 9,5 % a ze žáků ve třídách zřizovaných dle § 16 odst. 9 školského zákona

tvořili 14,5 %. Jinak řečeno, v roce 2024 se 11,1 % z romských žáků v základních školách vzdělávalo podle rámcového vzdělávacího programu s upravenými výstupy, mezi všemi žáky to bylo 2,9 %. 12,6 % z romských žáků v základních školách se vzdělávalo ve třídách zřizovaných dle § 16 odst. 9 školského zákona, ze všech žáků to bylo 2,1 %. V období 2017-2024 se tyto hodnoty výrazně neměnily.

Všechny základní školy podle podílu romských žáků (2017–2024)

	2024	2023	2022	2021
<i>žádní</i>	2 267	2 399	2 416	2 368
<i>do 33 %</i>	1 884	1 734	1 719	1 727
<i>33-50 %</i>	63	65	53	62
<i>50-90 %</i>	60	59	54	60
<i>více než 90 %</i>	16	16	16	18

V roce 2024 bylo 139 základních škol s podílem romských žáků vyšším než 33 %, z toho 76 škol s podílem vyšším než 50 % a 16 škol s podílem vyšším 90 %. Následující dvě tabulky ukazují, jaký počet z těchto škol představovaly školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona, a jaký počet základní školy s pouze běžnými třídami.

ZŠ zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona (2017–2024)

	2024	2023	2022	2021
<i>žádní</i>	82	96	97	86
<i>do 33 %</i>	202	179	184	189
<i>33-50 %</i>	17	23	20	24
<i>50-90 %</i>	19	24	21	23
<i>více než 90 %</i>	2	2	1	1

Běžné ZŠ (pouze běžné třídy) (2017–2024)

	2024	2023	2022	2021
<i>žádní</i>	2 152	2 268	2 280	2 246
<i>do 33 %</i>	1 588	1 455	1 430	1 440
<i>33-50 %</i>	33	27	20	24
<i>50-90 %</i>	17	16	16	18
<i>více než 90 %</i>	8	9	9	8

V mateřských a středních školách tvoří romské děti a žáci výrazně nižší podíl, než je tomu ve školách základních. V roce 2024 v MŠ tvořili 2 % ze všech dětí v MŠ, v SŠ 1,4 % ze všech žáků. Ani v tomto případě nedošlo ve sledovaném období k výrazným změnám.

Absolutní počet romských dětí v mateřských školách, a podíl romských dětí v MŠ z celkového počtu všech dětí (2017–2024)

	Počet romských dětí	Podíl romských dětí na všech dětech (%)
2017	7 070	1,95
2018	7 748	2,13
2019	7 065	1,94
2020	6 950	1,94
2021	6 719	1,86
2022	6 972	1,89

2023	7 010	1,92
2024	7 391	2,05

Absolutní počet romských a všech žáků ve středních školách, a podíl romských žáků v SŠ z celkového počtu všech žáků (2017–2024)

	Počet romských žáků	Podíl romských žáků na všech žácích (%)
2017	5 451	1,35
2018	5 176	1,28
2019	4 952	1,21
2020	4 906	1,18
2021	5 007	1,16
2022	5 565	1,24
2023	5 514	1,18
2024	6 751	1,38

Lze shrnout, že i přes veškeré kroky v minulých letech problém vzdělávání romských žáků mimo hlavní vzdělávací proud přetrvává. Problém se týká jak nadměrné diagnostiky LMP, resp. MPVI, která vede ke vzdělávání romských dětí dle RVP ZV UV, tak jejich nadměrného zařazování do škol a tříd zřízených dle § 16 odst. 9 z důvodu diagnózy LMP, tak zařazování romských žáků v některých lokalitách do běžných základních škol, tj. bez diagnózy LMP, které jsou však etnicky segregované. To samo o sobě neznamena, že přijatá opatření jsou nedostatečná, neboť jejich reálný dopad bude možné sledovat až v delším časovém horizontu. Zároveň je nutné ale pokračovat v jejich dalším účinném uplatňování, jakož i v přijetí navazujících opatření, která budou dále podporovat desegregaci ve vzdělávání.

5. SPOLUPRÁCE S RADOU EVROPY

V březnu 2025 uspořádala Rada Evropy v Praze na základě žádosti MŠMT dvoudenní seminář o inkluzivním vzdělávání romských dětí v rámci implementace rozsudku *D. H. a ostatní*. V rámci semináře vystoupili zahraniční odborníci k tématům jako uplatnitelnost Indexu inkluze s cílem inkluze dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v českém kontextu či jak převést inkluzivní vzdělávání do reality. Důležité a přínosné bylo také sdílení praxe, a to ze strany zahraničních administrativ, romských neziskových organizací, ale v neposlední řadě od účastníků semináře, kteří se vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami věnují v českém terénu. Workshop byl hodnocen jako vysoce přínosný, a to z hlediska rozvoje znalostí a uvažování, ale i propojování klíčových aktérů.

Rada Evropy také na základě této akce připravila pro Českou republiku materiál s doporučeními s názvem *„Fostering Inclusive Education for Roma Children in the Czech Republic: Aligning National Reforms with the Index for Inclusion and the D.H. v. Czech Republic Judgment“*. Doporučení budou využita při plánování dalších kroků v této oblasti.

Jak bylo uvedeno již výše, v období let 2024 a 2025 probíhaly interní debaty o možnosti zakotvit nepřipustnost etnické segregace ve vzdělávání spolu s odpovídající povinností obcí na svém území zajistit kvalitní vzdělávání všem dětem a žákům bez ohledu na jejich etnicitu přímo do školského zákona. Česká republika požádala Radu Evropy v této věci o pomoc formou vytvoření právní analýzy legislativní praxe v jiných státech. Materiál s názvem *International standards, legal and policy obligations, and compliance monitoring models of school segregation in Council of Europe member states*, jehož autorkou je Lilla Farkas, byl obdržen v září 2025. Uvedený materiál je aktuálně analyzován a bude využit v

rámci další debaty o vhodnosti a potřebnosti výslovného uvedení zákazu segregace ve vzdělávání ve vnitrostátní legislativě.

Česká republika je připravena pokračovat v zahájené spolupráci s orgány Rady Evropy a využít jejich expertízu v oblasti podpory desegregace a zajištění rovného přístupu romských žáků ke vzdělávání.

6. ZÁVĚR

Česká republika nadále přikládá velký význam zajištění rovného přístupu ke vzdělání pro romské děti a žáky. I když nerovný přístup ke vzdělávání z důvodu etnického původu dle výše uvedených dat stále přetrvává, došlo v uplynulém období k zásadnímu posunu v přístupu k jejímu řešení. Přetrvávající diskriminace romských žáků ve vzdělávání je systémový problém, jehož příčiny jsou mnohovrstevnaté. Tuto komplexnost problému reflektoval Akční plán z prosince 2023, který se zaměřoval na tři hlavní okruhy opatření, a to (1) reformu poradenského systému směřující ke zkvalitnění diagnostiky MPVI, (2) přímou podporu etnické desegregace ve vzdělávání včetně case managementu ve vybraných lokalitách, jakož i (3) podporu běžných škol s cílem zajištění jejich připravenosti pro vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním směřující ke snížení závislosti výsledků romských žáků na socioekonomickém statusu rodiny a možnosti jejich zařazení i do škol běžných. Tyto okruhy byly v roce 2024 doplněny o čtvrtý klíčový pilíř výkonu rozsudku *D. H. a ostatní*, kterým je Akční plán podpory romských a sociálně znevýhodněných žáků.

V úspěšně započatých krocích směřující k řešení tohoto systémového problému je nicméně třeba pokračovat. Aktuálně probíhá vyhodnocování implementace Akčního plánu včetně formulování potřebných dalších kroků v jednotlivých oblastech.

Potřebné navazující kroky jsou aktuálně diskutovány s relevantními aktéry. Cílem je vytvoření nového akčního plánu výkonu rozsudku *D. H. a ostatní*, který bude obsahovat navazující opatření na předchozí plán a pojmenuje hlavní priority na následující období. Přípravovaný akční plán bude podléhat schválení nové vlády, která byla jmenována v prosinci 2025. Česká republika je připravena předložit navazující akční plán výkonu rozsudku *D. H. a ostatní* do konce října 2026.